URSUL

de Mihail Sadoveanu

Din piscul de cătră Valea Mare se văd depărtări la deal pe apa Frumoasei, sau dincolo de ape pe clina dimpotrivă, unde suie alte înălțimi. Încă nu cunosc bine locurile. În amontele rîului se cheamă «la Tartarău»: nume redutabil, aspru şi colțuros. E vorba să mergem într-o dimineață într-acolo, la păstrăvi. Pe culmile de dincolo se află şi Cioaca Jinarilor, nume tainic al unor adîncuri nestrăbătute. Acolo colonelul R. B. a împuşcat, astă-primăvară, doi cucoşi de munte. Au căzut şi în alte părți exemplare frumoase de *tetrao urogallus,* totuşi – pentru că încă n-am văzut-o – Cioaca asta a Jinarilor rămîne pentru mine ceva cu totul aparte, lîngă o hrubă de unde te cobori pe celălalt tărîm. Pavel-baci rosteşte domol sunetele altor cotloane ale munților şi codrului. Peste toate bate acum soarele de dimineață tot mai covîrşitor, în explozii de puzderii de aur, risipind cele din urmă pîlcuri de negură în văgăuni.

Pe unda Frumoasei au început să treacă buşteni, cu opriri, repezişuri şi întoarceri de înotători vii. Sălanele, limpede, îşi străluceşte plăcile de cristal care se fugăresc încălecîndu-se, lovindu-se şi fărîmîndu-se în cioburi. Din umbra rovinelor, pe clina din latura noastră se strecoară în cotituri furişate pîrăul Şerpilor. Între Sălane şi pîrăul Şerpilor, paşte o mică ciurdă de junci, sub călăuza unui păstor care se ridică numai puțintel de la pămînt în sus. E un copil de zece ani; îl cheamă Petrică. Are în mînă toiag. Chiuie la vitele lui, ca să nu treacă la plantații. Le mînă în anume locuri mai grase, în cotiturile pîrăului. Se aud, stinse de depărtare, două tonuri de clopot; unul mai jos, altul mai înalt. Juncile şi-au prelins într-un ungher depărtat şi nevăzut mişcările încete. De pe înălțimea noastră nu le mai văd. Într-un timp mi se pare că adie din vale un zvon de trişcă. Petrică păstorul învață rînduiala cea din veac. Curînd nu-l mai aud; s-a pus între el şi noi depărtarea şi lenea soarelui. Vîntul a contenit cu desăvîrşire. Cerul bolteşte un albastru curat. În juru-ne pretutindeni, pe costişa plantată, strălucesc steblele de bisacăn, încărcate de floare vinătă.

Am auzit ori ni s-a părut că auzim un strigăt în depărtare? Un strigăt foarte slab, pe care l-am confundat cu tăcerea. A fost strigăt omenesc? Boncăluitul juncii l-am auzit, însă, aproape desluşit.

Pavel-baci a stat atent, întoreînd urechea şi ascultând:

— Dumneata ai auzit ceva?

— Am auzit ceva vag, răspund eu.

— Dacă ai auzit, atunci trebuie să se fi întîmplat ceva; dacă a mugit vita, nici strigătul copilului n-a fost părere.

— Ce poate să se întîmple?

— Nu ştiu. Socot că avem să aflăm după ce ne coborîm devale.

Într-adevăr, în fund, la margine de desimi şi rîpă, se întîmplase o dramă. Strigătul copilului şi mugetul izbucniseră în singurătate. Răsunetul lor plutise vag pînă la noi. În vale nu auzise nimeni.

Însă în jumătate de ceas s-a ştiut ce a fost. Petrică păstorul a nimerit la casa prietinilor noştri din Braniştea Domnului, cu capul gol, cu părul vîlvoi şi cu ochii rătăciți pe obrazu-i stropit de pistrui.

— A dat ursul la juncile noastre! a strigat el.

— Cum? Ce spui tu? l-a întrebat cu uimire Berta, nevasta lui Petini paznicul.

— A dat ursul! A dat ursul! A ieşit din rîpă şi a sărit peste Joiana noastră cea roşie. De-acu mă mustră şi mă bate mama că a stricat dihania juninca noastră cea mai frumoasă.

— Cum se poate una ca asta? Ce spui tu, copile? A omorît-o?

— N-a omorît-o, strigă păstoraşul, că nu l-am lăsat eu. Dar de trăit nu cred să mai trăiască. Cînd am văzut că a apucat-o, m-am dus asupra lui, cu bîta. Şi atunci ursul a vrut să mă mînce pe mine.

— Vai! Isuse Hristoase!

— Cînd am țipat în el bîta, urmează Petrică, şi-am zbierat la el să lase pe Joiana pentru că-i a noastră, el a stat şi a întors capul către mine.

— Cine a întors capul?

— D-apoi cine? Dihania! A lăsat juninca şi ia aşa s-a uitat la mine. S-a uitat țintă. Ce-a zis? Dacă las juninca, musai să te îmbuc pe tine. A lăsat juninca şi a venit după mine. Eu am dat fuga la brad şi m-am suit în brad. Dar nu era chiar un brad; era un brădui. De-acuma, îi zic eu în sinea mea, ai să mînci pe dracul; pe mine nu mă mai ajungi tu aici, în vîrf. Grăia şi ursu, mormăind. Nu ştiu ce spunea. Vine la brad şi prinde să-l scuture. — Scutură tu, că nici nu-mi pasă, zic eu. Dar pe urmă am văzut că el nu scutura. El se suia în brădui. Să ştii dumneata că ursul se suie în brad ca şi omul. Însă eu, atuncea, nu ştiam. Credeam că stă jos şi scutură. Cînd numai ce-l văd sub picioarele mele. Pînă atunci tăcusem şi mă strînsesem ghem şi vorbeam eu singur în gînd cu mine şi cu dînsul. Tăcuse şi el. Cînd am văzut că vrea să mă apuce cu laba, mi-a venit aşa o spaimă de la Dumnezeu şi am răcnit din rărunchi cît am putut eu de tare: «Vîi! mamă!» Cît ce-am răcnit eu «vîi mamă!», ursu n-a mai fost sub mine. Şi-a dat drumul jos şi s-a dus la dracu!

Berta şi paznicii, şi domnii de la Branişte ascultau pe copil fără să-l creadă. Părea că intrase într-o rătăcire. Acuma zîmbea fără noimă, ca şi cum nici el singur nu înțelegea şi nu credea asemenea întîmplare.

— Cum ai zis? rîde Berta.

— Am zis: Vîi, mamă!

Rîde şi Petrică, arătîndu-şi toți dinții.

— Să mergem să vedem, zic domnii.

Se duc cu copilul în lungul pîrăului Şerpilor. Nu găsesc în cotlonul depărtat decît junca cea căzută. N-a murit; zace pe coastă, cu greabănul rupt. Trebuie s-o înjunghie cineva, ca să nu se mai chinuiască.

Iată urmele fiarei, în albia pîrăului. Iată brăduiul în care s-a cățărat Petrică păstorul. De către vîrf pînă la poale, trunchiul bradului e zdrelit de ghearele ursului, cînd s-a lăsat să cadă cu repeziciune la răcnetul neaşteptat. S-a dus în rîpă, sărind alternativ cu dinaintea şi cu dinapoia, şi fuge şi acuma. S-a temut de mama lui Petrică: se pare că-i aprigă muiere. Nu ştiu cum va răspunde înaintea ei băiatul de fapta sălbătăciunii.

Pavel-baci îl sfătuieşte;

— Cînd va fi să fie asupra ta primejdia astălaltă, cheamă şi tu ursu. Atunci are să fugă maică-ta. Iar tu vină iarăşi la pîrău şi-ți vezi de treabă.

(Din vol. *Valea Frumoasei*, 1938; în ediția E.S.P.L.A., vol. 14, 1958